

CATECHISMUS ZONDAG 29

Ds. D. Chr. Overduin 25 juni 1989

Catechismus zondag 29

Schriftlezing : Kolossensen 1 : 1 - 23

Zingen : Psalm 122 : 1
 122 : 2
 40 : 4, 5
 136 : 22,26

De 29e Zondag.

VRAAG 78: Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijke lichaam en bloed van Christus?

ANTWOORD: Neen; maar gelijk het water in den Doop niet in het bloed van Christus veranderd wordt, noch de afwassing der zonden zelf is (waarvan het alleen een Goddelijk waarteken en verzekering is), alzo wordt ook het brood in het Avondmaal niet het lichaam van Christus zelf, hoewel het naar den aard en eigenschap der Sacramenten het lichaam van Christus Jezus genaamd wordt.

VRAAG 79: Waarom noemt dan Christus het brood *zijn lichaam* en den drinkbeker *zijn bloed*, of *het Nieuwe Testament in zijn bloed*, en Paulus *de gemeenschap des lichaams en bloeds van Christus*?

ANTWOORD: Christus spreekt alzo niet zonder grote oorzaak; namelijk niet alleen om ons daarmede te leren, dat, gelijk al; s brood en wijn dit tijdelijk leven onderhouden, alzo ook zijn gekruisigd lichaam en zijn vergoten bloed de waarachtige spijs en drank zijn, waardoor onze zielen ten eeuwigen leven gevoed worden; maar veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden te verzekeren, dat wij zo waarachtiglijk zijns waren lichaams en bloeds door de werking des Heiligen Geestes deelachtig worden, als wij deze heilige waartekenen met den lichamelijken mond tot zijn gedachtenis ontvangen, en dat al zijn lijden en gehoorzaamheid zo zekerlijk onze eigen is, als hadden wij zelf in onze eigen persoon alles geleden en Gode voor onze zonden genoeg gedaan.

CATECHISMUS ZONDAG 29

THEMA: NÓG MEER ZEGEN!

Het valt u en mij op dat er zo uitvoerig en uitputtend over het Heilig Avondmaal gesproken wordt. Dat geldt evenzeer ook wel van de Doop, maar toch zeker ook van het heilig Avondmaal. Want dan komt er nog eens een zondagafdeling - zondag 30 - over het Heilig Avondmaal. Het verschil tussen het Heilig Avondmaal en de Paapse mis, en over de avondmaal-gángers.

Ja, daaruit blijkt dat ook tóén het Avondmaal in het middelpunt van de belangstelling heeft gestaan. En dat er heel veel vergaderingen, gesprekken en geschriften verschenen en gehouden zijn, daarover. En dat cirkelt maar steeds over die vraag: Hoe is Jezus Christus in het Avondmaal aanwezig? Hoe is Hij er bij? Wat wordt er gegeten? Dát Christus er bij tegenwoordig is, daar waren en zijn ze het wel over eens. Maar hoe? Op welke wijze? En juist in die tijd, bij de uittocht uit de Roomse kerk is het te begrijpen dat dit punt ook zo sterk in de belangstelling stond. En dat van hoog tot laag zich daar mee bezig hield, met die vraag. En ook herinner ik me vaag - ik heb nog zo'n martelaarsbijbel weet je wel - als je daar dan - ja, het is vermoeiend en erg om dat allemaal te lezen - zo eens in leest, dan kom je bij verschillende kruisverhoren waar de Protestanten aan werden blootgesteld, kom je vooral die vragen tegen over het heilig Avondmaal. En over het afwijzen, door de Protestanten, van dat Avondmaal als een soort opnieuw offeren van Jezus Christus. En die verandering van brood in vlees en van wijn in bloed, en het aanbidden van die hostie, dat door onze Catechismus een 'vervloekte afgoderij' wordt genoemd. En dan sta je ook verbaasd, als je dan de antwoorden leest van die vaak eenvoudige mensen die helemaal geen theologie hadden gestudeerd of wat dan ook. Hoe de Heilige Geest die mensen verlichtte om niet te zwichten voor de gangbare opvatting in de kerk van die dagen, de Roomse kerk, maar op Bijbelse wijze ook een antwoord te geven op de hun gestelde vragen.

En ik zou zeggen, ook uit eerbied, ten eerste voor het Woord van God, maar ten tweede voor alles wat gebeurd is vanwege en rond dit heilig Avondmaal, moet het ons niet verdrieten dat de Catechismus, die ook uit die tijd stamt, zo telkens weer erop terug komt, kleine accentverschillen, maar toch in grote lijnen steeds maar herhaalt wat zij gelooft, op grond van het Woord van God, van het heilig Avondmaal.

CATECHISMUS ZONDAG 29

En ik weet, wij hebben doordat we in het voorgaande ook al verschillende dingen, het laatst die Schriftgedeelten daarover, met elkaar hebben overdacht, dat we ook de dingen herhalen. Maar daarom wilde ik ook kort deze zondag met u doorwandelen.

Daar komt dan die vraag: "Wordt dan uit brood en wijn het wezenlijke, het echte lichaam en bloed van Christus veranderd?" Brood in vlees en wijn in bloed. Die vraag is hoofdzakelijk gericht tegen de Rooms-Katholieke kerk in die tijd, en nog. Dat voelt u wel aan.

Want die Rooms-Katholieke kerk heeft de leer van de transsubstantiatie. De transformering van brood naar vlees en van wijn naar bloed. Een verandering van de substantie.

Zo ver heeft Luther nooit durven gaan. Hij zat er zo'n beetje tussenin. Daarom noemen we zijn opvatting niet de tr ns-substantiatie, de verandering van de substantie, maar de Lutherse opvatting noemen wij de c n-substantiatie. Con betekent 'mede'. Dus Luther geloofde dit: Niet dat brood verandert in vlees en wijn in bloed. Soms denk je, hoe moet je het uit elkaar houden, de Roomse en de Lutherse opvatting, maar er is verschil. Maar Luther zegt wel: Christus is  cht m t,  n en  nder de tekenen van brood en wijn   nw zig.

Ik denk ook dat we de Lutherse opvatting niet zo vanzelfsprekend terzijde mogen schuiven als de Roomse opvatting. De Roomse opvatting is veel groffer, daar is echt sprake van een transformatie. Maar bij Luther niet. Soms heb ik wel eens de gedachte gehad bij het lezen van Luther: Alsof hij er zelf eigenlijk niet goed uit kan komen, hoe hij het nu zeggen moet. Hoe het nu precies is. Maar daarom sta ik daar ook veel schuchterder tegenover.

Bij Luther voel je die diepe eerbied voor het Woord van God. Voor de verborgenheid, voor het mysterie van het sacrament. Bij Luther merk je die ontzettende heftigheid, als hij zo vreselijk op de ketting springt, en ook in godsdienstgesprekken zich niet laat overtuigen, laten we zeggen door de Calvinisten, door de Zwinglianen. Maar dat hij als het ware met de vuist op tafel zegt: "Nee! Hij zegt het Zelf: Dit  s Mijn lichaam, dat moeten we laten staan, dit  s Mijn bloed!"

Dan kun je zeggen: Nou ik vind dat toch maar een beetje drijverig, dweperig, een beetje Ja inderdaad, dat is het ook wel. Maar vergeet niet dat Luther zo met zijn karakter, toch gevochten heeft als het ware voor het handhaven van de waarheid van het Woord. Ook al kunnen wij dat niet begrijpen, en kunnen wij het niet bevatten. "Als God het zegt, dan zal het z  zijn!"

Kijk Luther - en ik zeg het ook met schroom, want vergeet niet, Luther was doctor in de leer van de kerk, in de dogmatiek. En ik kan daar wel makkelijk iets over zeggen, maar ik leef honderden jaren daarna. Maar kijk, ik wil het toch doen, uiteraard, want hoe hoog gezegend, het was ook een mens. En God weet dat ik het niet zeg uit een soort gevoel van: Hoe kun je nu zo dom zijn, of Nee, helemaal niet. Maar wij zijn niet Luthers. Wij hebben, hopen we, in de eerste plaats een Bijbelstempel, maar wat de uitleg betreft van het Woord een sterk Calvinistisch stempel ook. En dat geldt ook als het gaat over de opvatting van de sacramenten.

Wat wordt er gegeten?

CATECHISMUS ZONDAG 29

Kijk, dat klinkt hier heel eenvoudig. Als we nu consequent zouden willen zijn, de Roomse kerk ook, waarom zeggen ze dan niet dat het water van de Doop - dat is toch ook een sacrament - verandert in bloed. Wij voelen toch allemaal aan, dat water wast de onreinheid van ons lichaam af. We wassen onze handen onder de kraan, een beetje zeep erbij en we worden weer schoon.

Maar wie kan nu zijn hart wassen met dat water? Zijn gedachten? Wie kan zijn zonden wegwassen met water en zeep? Dat is puur onmogelijk, dat voel je aan. Want dat raakt de binnenkant, dat raakt de geestelijke kant van de mens. En dat water raakt de buitenkant van die mens.

Nu, daar zijn we het over het algemeen wel over eens. Hoewel we bij de Roomsens wel een beetje een magische opvatting vinden van de Doop. Want zij zeggen dat daardoor de erfzonde wordt vergeven en weggewassen. Maar ze zeggen toch niet dat het water verandert in bloed.

Trouwens, ja dat is misschien opeens een beetje een ondeugende inval van mij, maar ik moet opeens aan die apostelvergadering denken. Waar besloten werd dat men niet allerlei dingen zou opleggen aan de heidenen, behalve, ze mochten het verstikte niet eten. Ze moesten zich onthouden van hoererij, en ze mochten geen bloed drinken. Voel je niet iets daarin dat stuit, dat grof is? Om het nog scherper te zeggen, iets van kannibalisme. Iets wat God altijd heeft afgewezen.

Voel je ook iets in veel van die Roomse opvattingen, dat men daarmee bepaalde heidense ideeën niet weg heeft willen doen, maar ze op een christelijke manier interpreteren. Bij de heidenen heb je ook van die mysterieuze dingen. Daar aten ze ook wel elkaar op. Daar aten ze soms elkaars hersens op, omdat ze dachten dat ze dan meer verstand kregen. Daar werd de lever bekeken, en van alles en nog wat werd er bij die rituelen gedaan.

Daar had je ook een grenzeloze verering voor moeder, voor de moederfiguur. De vrouw als de vruchtbare, barendende moeder. Typisch dat de Roomse kerk daar ook op heeft ingespeeld in de hele Marialogie. Die sluit aan op het denken van veel van die oerreligies in het heidendom. En dat is van kwaad tot erger gegaan. Zo denk ik dat ook dit, dat groffe: Brood wordt vlees, wijn wordt bloed, dat het ook te maken heeft toch met een zekere knieval naar datgene waar wij oerheidense mensen behoefte aan hebben. Waar we door te imponeren zijn.

Maar als je - en dan hoop ik zo objectief mogelijk te spreken - het Woord objectief mag lezen dan zeg je: "Nee! Nee, dat zit er niet in". De mensen werden nog wel met bloed besprengd, maar ik lees nooit dat er één een bekertje bloed moest drinken van één of ander dier. Alle dingen werden wel door bloed gereinigd, verzoend, maar verder niet. En dan nog ging het om het bloed als draagster van het léven. Maar nog niet eens ten diepste over die substantie van het bloed. Dat kan het niet doen. Dat kan in de vorm van een bloedtransfusie levensreddend zijn, maar je voelt, dat is weer heel iets anders. Daarom wijzen wij die opvatting af.

Bij de Doop is dat water een waarteken en een verzekering. Zoals het water afwast van het uitwendig zwart en vuil, zo wast het bloed van Jezus Christus ons van alle ongerechtigheden.

Nu, zegt de Catechismus heel eenvoudig: Zo wordt ook het brood in het Avondmaal niet

CATECHISMUS ZONDAG 29

het lichaam van Christus Zelf. En de wijn wordt niet het bloed van Christus Zelf. Maar het wordt naar de aard en de eigenschap der sacramenten, het lichaam van Christus Jezus genoemd. Dat wil zeggen, het is een bepaalde manier van spreken, die ook in óns taalgebruik nog wel gangbaar is. De kinderen hebben voor een deel - ik weet dat niet zo precies, maar dat wil niet zeggen dat ik er geen interesse voor heb hoor jongelui, allemaal hartelijk gefeliciteerd alsnog, als jullie je diploma hebt gehaald of je bent overgegaan, ik merk zo zijdelings wel die blijde gezichten, vooral als er spanning geweest is, enzovoorts. Maar het kan ook zijn dat je op bericht gewacht hebt, schriftelijk bericht, - van de week zag ik thuis zo'n briefje liggen voor Gerdiene, nou die was er niet - maar ik bedoel maar, dan komt dat briefje en nu zou je kunnen zeggen: "Gerdiene, of wie dan ook, hier is het hoor, je hebt je diploma". Als je dat briefje leest kun je zeggen: "Ja, maar ik heb het nog niet hoor, want dat is het niet, dat moet ik nog krijgen". Ja, zo kun je natuurlijk aan de gang blijven.

Als ik bij iemand binnen kom stappen - dat beeld is ook wel eens eerder gebruikt - en ik sta te kijken naar een portret van een ouder iemand, en ik kijk zo stilletjes naar de mensen waar ik ben, en ik meen iets te herkennen, dan zeg ik: "Dat is zeker uw moeder, of is dat uw vader?" En dan zeggen die mensen niet: "Ben je gek, dat is hij niet, want mijn vader ligt allang in het graf". Of: "Mijn vader die woont daar en daar, maar hij is niet hier". Dat zeg je niet. Die begrijpen gewoon wat je bedoelt. Dat is een bepaalde manier van spreken. Het is wel geen sacramentele manier van spreken, maar je begrijpt wat er bedoeld wordt.

Als de Heere Jezus zegt: "Ik ben de Deur", dan weten wij echt dat Hij echt een deur is. Je kunt nog beter zeggen: Daar zit geen deur in die kerk, dan dat je zou zeggen: Jezus Christus is de Deur niet. Hij is echt waarachtig de Deur. Toch voel je aan dat Hij niet van hout en glas gemaakt is, maar dat Hij Zelf de Deur is. En vooral bij dat woord gaat het haast letterlijk op. Want de Vader heeft Hem macht gegeven, en Hij staat bij de poort. En in het Oude Testament daar was het wel eens de gewoonte - ik weet niet of dat nog zo is - dat die herder als alle schapen in de kooi zaten, dan ging hij zelf in de opening, dat gat van die schutse liggen, met zijn gezicht naar de schapen toe, of naar buiten als hij misschien gevaar dachtte. Dan was hij echt de deur. Dan kon hij ruimte maken om ze door te laten, of dicht, dat er niets in kon.

Maar goed, je begrijpt het wel, als de Heere Jezus zegt: "Ik ben de ware Wijnstok", dan kun je beter zeggen: "Dat is eeuwig waar, ik geloof niet dat er op aarde wijnstokken zijn". Nu ja, dat is dan stom als je dat niet gelooft, want bij mij staat er een in de tuin, maar ik bedoel maar, dat is niet zo erg dan als je zou zeggen: "Jezus Christus is geen wijnstok". Maar je begrijpt toch wel dat dat niet een wijnstok is zoals er in de tuin staat. Het is veel méér. Het gaat om een bepaalde manier van spreken.

Zo zijn er zoveel dingen waar Jezus Zich mee heeft vergeleken. Nu, zo moet je dat hier opvatten, dat is een bepaalde manier van spreken, sacramenteel, aanwijzend, verbeeldend, symbolisch. En daar had Luther geen oog voor. Dat is jammer. Dat is echt jammer. Want soms kwam het zo zwaar met elkaar in botsing dat de Protestanten door de Luthersen werden vervolgd, en de Gereformeerden eruit gezet werden. En dat is erg jammer, want dat zijn broeders van hetzelfde huis. Dan is het een grote zegen als ze in liefde mogen samenwonen, en niet als ze elkaar gaan vervolgen.

Kijk, het kan best zijn dat de Heere Jezus deze woorden in het Aramees gesproken

CATECHISMUS ZONDAG 29

heeft. Ja, waar blijf je dan? Dan heeft er niet eens gestaan, of dan is er niet eens gezegd: "Dit is Mijn lichaam". Dan is het woordje 'is' dat door Luther zo sterk benadrukt werd, valt weg. Je moet toch voorzichtig zijn met al te bonte uitspraken. Iemand zei eens tegen mij: "Ja joh, je hebt er over gepreekt, maar er staat niet: Uw volk is mijn volk, uw God 'is' mijn God", maar er staat: Uw volk is mijn volk, uw God mijn God. Want 'uw God is mijn God' dat kon Ruth nog niet zeggen volgens die hoorder. Toen zei ik: "Ja het spijt me, maar het staat in geen van beide zinsdelen. Er staat zonder meer: Uw volk - mijn volk, uw God - mijn God". Zo moet je het lezen.

Ach, weet je waar ik blij mee ben? Het staat niet op papier, dat heeft Luther niet meer kunnen schrijven. Maar heel kort voor zijn dood - het komt voor ergens in het Amsterdamsch Zondagsblad als ik het goed heb, en ik heb wel eens een verzoek gehad om dat over te nemen en aan iemand op te sturen, maar het is al zo lang geleden, dat weet ik niet meer. Maar die vond het buitengewoon belangrijk - daarin is een mondeling getuigenis opgenomen van iemand die Luther kort voor zijn dood heeft horen bekennen dat hij de zaak van het Avondmaal, van het sacrament te hard had gedreven. Dat hij daarin doorgevloeid had. Dat vond ik erg mooi. Het doet verder niets af aan die man zijn staat, helemaal natuurlijk niet, maar ik vind het toch mooi. Dat op een gegeven moment een man die zo bleef staan op dat punt: Dit 'is' Mijn lichaam, met een dikke streep er onder, die durfde te zeggen, ik meen met het oog op Calvijn: "Naar de hel met die sacramentist", dat hij toch voor zijn dood inbond. En het pleit voor Calvijn dat hij Luther nooit met gelijke munt terugbetaalde, maar dat hij altijd met diepe achting over zijn medebroeder, die hem eigenlijk voorging in de genade, dat hij altijd met grote achting en liefde over hem bleef spreken.

Maar wij, wij moeten ervan overtuigd zijn dat wij niet te maken hebben noch met een wezensverandering, noch met een substantieel, materieel aanwezig zijn van Christus in de tekenen van brood en wijn.

Nog is er geen slot, er is nog geen einde aan, want dan komt weer die vraag 79. Vergeet niet, het was een onderwerp van ontzettend veel disputen. Waarom noemt dan Christus het brood Zijn Lichaam? Hij zegt dat toch maar. En de drinkbeker Zijn bloed, of het Nieuwe Testament in Zijn bloed? En Paulus spreekt toch van de gemeenschap des lichaams en des bloeds van Christus? Waarom heeft Christus dat dan zo gezegd?

Nu luisteren we naar het wijze antwoord: "Christus spreekt zo niet zonder grote oorzaak". In de eerste plaats wil Christus ons leren. Het Avondmaal is iets van leren. Je kunt niet zeggen: Dat weet ik allang. Je weet het misschien verstandelijk wel, maar het gaat erom dat wij het ook beléven. Dat wij het beléven! Het gaat over het 'waarom' en 'waartoe'.

De Heidelberger pleit nooit voor een dood weten alleen, maar een gelóvig weten dat altijd weer vatbaar is voor groei, voor opwassen in de genade en in de kennis van de Heere Jezus Christus. En geloof mij, Luther was zelf - ik zeg het eerlijk - niet altijd even makkelijk te volgen hoor. Maar aan de andere kant had hij ook zoiets overrompelends, natuurlijks over zich. Als hij bijvoorbeeld zegt dat hij er nog niets van begrepen heeft, en dat hij amper een Psalm of een regel van een Psalm heeft verstaan, dat vind ik zoiets aangrijpends. Een man die zijn leven verteerd heeft in de arbeid in het Koninkrijk Gods, in de vertaling van de Bijbel in de volkstaal. Een man die zo ontzettend veel heeft

CATECHISMUS ZONDAG 29

gedaan, mogen doen, dat hij zo klein spreekt over zichzelf als het daar over gaat. Dat ze ook al zijn boeken - meen ik dat hij ergens schrijft - wel mogen verbranden, behalve - als ik het goed heb - de Galatenbrief of de Knechtelijke wil. Dat kleine.

Nu, dat moet je er nu ook eens bij betrekken.

Ik las eens van een paar oud-professoren in de theologie. De één was doof, de andere was ook gebrekkig. Ik heb het meen ik wel eens aangehaald in de vorm van een levend woord in de kerkbode. Maar het waren mensen die waren hun hele leven bezig geweest met anderen te onderwijzen in de dingen van het Woord van God. En toen ze oud waren, en als ze dan niet konden slapen of gekweld werden door allerlei aanvechtingen, dan ging de één bijvoorbeeld de geloofsbelijdenis opzeggen. En de ander het 'Onze Vader'. Dat klinkt zo simpel, maar het is zó indrukwekkend. Zo ontroerend, als je daar over nadenkt. Geleerde mensen die als kindertjes, en met de kindertjes dat oude bekende echt nodig hebben voor hun eigen ziel en leven. En zo in de donkere nacht dat op liggen te murmelen. Oh, dat vind ik zo aangrijpend. Dat is echt iets van de vreze des Heeren. Voor mij staat dat boven alle grote verhalen die de mensen vertellen. Dat staat er ver boven. "Ik heb dit beleefd, ik heb dat beleefd". Maar in de ouderdom en grijsheid als een stakkertje stamelen: "Wat is Hij goed, wat is Hij lief". O, dat kan ik nooit vergeten. Dan denk ik: Gods verborgen omgang vinden zielen, daar Zijn vrees in woont.

Als je dat ook niet meer kunt zeggen, dat is ook gelukkig het ergste niet. Maar het gaat er nu over als het nog wel kan. Wat is dat dan groot.

Zo moet je nu ook die herhaling en dat Avondmaal, God zegt hij, wil ons ook, niet alleen om ons daarmee te leren, Hij wil ons leren. En ik weet uit de praktijk van het leven dat het zo echt ís! Dat dat heel eenvoudige, brood en wijn, wanneer dat gebruikt mag worden en God geeft een stukje zegen in dat sacrament, dan is het net alsof opeens - je kunt het niet vasthouden - de lamp omgedraaid wordt en dat je zegt: "O wat een liefde, wat een trouw, wat een eenvoud. Hoe is het mogelijk dat ik daar niet hoger op heb gezien. Dat ik er niet begeriger naar uitzie, met verlangen". Dan ziet hij maar even een stukje van de zegen. Als je die ziet, dat Jezus Christus als de Geest, in de Geest aanwezig is en echt tot mij zegt: "Dit is Mijn lichaam, voor jou. Dit is Mijn bloed".

"Ja, maar ik, ik" Nee, niet ik: "Dit is Mijn lichaam, dit is Mijn bloed".

Geliefde gemeente, voel je nu dat dat eenvoudigste sommetje - met eerbied gesproken - is daarom juist zo moeilijk. Daarom is het voor de wijzen en verstandigen verborgen en aan de kinderen geopenbaard.

Als je geen verstand hebt - mijn zus heeft helemaal geen verstand, die weet niet wat het is - als wij kinderen zouden hebben - gelukkig heeft de Heere u daarin ook gezegend, maar dat kan - mongoloïde kinderen, en dan zou het wel eens kunnen zijn dat díe Avondmaal vieren zoals wij het niet kunnen. Omdat wij te verstandig zijn.

Vroeger, toen ik als kind met mijn vader op de fiets naar Noordwijk ging, naar mijn zusje, was ik altijd verbaasd. Want er waren ook wel mensen, meisjes en jongens, ouderen en jongeren, die toch nog wel tot op zekere hoogte hun verstandelijke vermogens hadden. Ze waren niet goed, maar ze konden nog spreken. En dan keken ze zo, als mijn vader een shaggie draaide, en dan zei hij: "Wil je er ook een?" En dan haalde hij een pluk uit het pakje - dat zie ik nog gebeuren - en vloeitjes er bij, en dan die stralende gezichten:

CATECHISMUS ZONDAG 29

"Dank u meneer, dank u, ik ben zo blij, zo blij". Dat was echt.

Ik weet wel, het kan ook anders zijn, er kan ook een boze geest zo in zijn, dat je zit te rillen op je stoel. - Dat heb ik ook meegemaakt - Dat je denkt: Alles gaat kort en klein. Dat kan ook. Maar ik noem nu de goede, de mooie kanten, Gods kant. Toen mijn vader tegen een degelijke Christelijke Gereformeerde ouderling zei dat hij geloofde dat zijn kind eeuwig gelukkig zou zijn en worden, en dat hij dat van veel van die kinderen geloofde, toen keek die man zo bedenkelijk. "Want ja, het zijn de gevolgen van onze zonden dat er zoveel ongelukkige mensen zijn, dat we aan alles onderworpen zijn." Daar had hij dogmatisch wel gelijk in. Maar je kon toch merken, hij heeft nog niet het hart ontdekt van het Evangelie van Jezus Christus. Daar had hij nog geen kennis aan, of beperkt.

"Nee", zegt hij, "mijn zuster heeft nog nooit een mond open gedaan. Nu, als zij zou sterven zou ik niet durven zeggen dat ze goed af is hoor, want ik heb nog nooit iets gemerkt".

"Nu ja", zegt mijn vader, "maar dat is toch de grond niet? De grond is niet of wij het merken, maar de grond is toch de Heere Jezus Christus alleen, en een eeuwig welbehagen? Het arme en verachte, en hetgeen niets is, heeft God uitverkoren".

En toen Ik vergeet het nooit, ik was er als kind heel nauw bij betrokken, want ik heb vaak gedacht, en dat is ook niet goed: Ik wou dat ik daar maar zat en mijn zusje buiten liep zoals ik, ik ben zo'n ondeugd. Dat dacht ik, en dat was ook zo, zo'n ondeugd. Maar tot stomme verbazing stond die oudere zuster van die man, met dat grijze polka haar weet ik, zo recht overeind - die zat er zo maar bij - die stond op en kwam naar ons toe, naar vader en ze zei: "Ja meneer, zo zal het zijn, wees mij zondaar genadig". Het was net of de hemel antwoord gaf. Zo was het.

Kijk, dat was een blijdschap. Dat kwam nu even uit. Niet dat daar de grond in ligt, nogmaals hoor. Want ik denk liever, ze zeggen wel eens: Je kunt er beter honderd of duizend teveel, in de liefde, dan in een wettisch oordeel één te weinig in denken die goed af is. En als ik heel eerlijk ben, dan ligt het eigenlijk voor mijzelf zo: Wat verbeelden we ons eigenlijk wel. Om er over te praten! Laten we voor die hoge God en Zijn ontferming buigen! En niet twisten over veel of weinig, maar dapper zingen:

'Men zag welhaast een grote schaar
met klanken, van de blijdeste maar
vervullen, berg en velden.'

Dat is een goede stand. Het andere niet.

Wij mogen geleerd worden, onderwezen worden. Dat is het niet alleen, maar het is erbij. En daarom moet je het Avondmaal hoog achten. Moet je niet denken: "Ach kom, dat weet ik nu wel hoor. Zoals het brood, ja hoor, hoe is het ook al weer. Niet zoals ja, ja. Het wordt geen vlees, maar zoals je met brood verzadigd wordt, zo wordt je ook En zoals je met wijn verkwikt wordt, zo wordt je door het bloed ..."

Dat is allemaal zo akelig koud.

De Heere verwacht eigenlijk kinderen. Wijzen en verstandigen heeft Hij het verborgen en kinderen heeft Hij het geopenbaard. Zoals kinderen, de één is wel eens een beetje te brutaal, de ander is wel eens een beetje te bangig. De één heeft wel eens een beetje een grote mond, hoewel hij hem in zijn hart knijpt hoor, en de ander staat schuchter

CATECHISMUS ZONDAG 29

misschien op een afstandje en die komt als laatste binnen schuivelen. Maar dat idee, die gedachte, kinderen. Kinderen die ergens het blijde gevoel herkennen: Vader is er, een stuk bescherming. "Ik kan, ik mag bij Hem terecht komen".

Nu, bij de kinderen moet je niet met moeilijke sommen komen, maar daar mag je in alle eenvoudigheid - zo doet nu de Heere Jezus Christus het, Hij wil leren, proef je het? Dat proef je toch? "Zo zal Ik je laten proeven de zoetheid, de algenoegzaamheid van Mijn offer. Van het leven wat Ik gaf".

Je hebt het misschien niet altijd aan de tafel, het kan ook onder de preek zijn. Het kan ook gewoon thuis of op je werk zijn, maar zo zeker is het nu dat Ik jouw Spijze ben, jouw Leven. Dat Ik je wil vertellen dat Ik daartoe gekomen ben, de straf te dragen opdat jij vergeving zou ontvangen, en al je zonden vergeven worden. En je gevoed wordt tot het eeuwige leven. Dat is nu altijd weer een les. Daar kunnen we wel te groot voor zijn, maar nooit te klein.

Maar nu staat er nog iets bij: "Veelmeer om ons door deze zichtbare tekenen en panden" - het zijn panden, zoals de ring een pand van liefde is - zo geeft Hij als panden die Heilige Geest, dat wij zo waarachtig Zijn echte lichaam - want daar zit de twijfel. Kijk, je hoeft niet te twifelen of je dat stukje brood genomen hebt en opgegeten, of dat slokje wijn. Want dan zeg je: "Dat weet ik toch?"

Maar de twijfel zit dáár: Ben ik nu dat geestelijk goed deelachtig? Is Hij nu mijn Middelaar, mijn Zaligmaker, mijn Verlosser? Ben ik nu écht Hem deelachtig? En dat wil de Heilige Geest nu niet alleen léren, maar Hij wil ook door die tekenen verzékeren. Je proeft het toch? Je drinkt het toch? Zó ben je de Middelaar deelachtig.

Ik kan dat niet, want ik heb het zelf zo hard nodig, maar je zou het bij elkaar - zoals je wel eens een pilletje in moet geven - in willen geven. Maar dat kan natuurlijk niet, en dan wordt je helemaal beschuldigd van hersenspoelerij of zo, en dat is er niet bij. Maar dat je zegt: Voel nu toch eens aan, daar ligt nu net ons gebrek, die breuklijn.

Dat brood? Ja. Die wijn? Ja.

Een léring. Ja, dat is het, een lering.

Maar ik voel me zo arm, ik voel me zo ontdaan, ik voel me zo niet Zijn kind, ik Ik heb zo getwijfeld. Ik durf niet eens te zeggen wat er allemaal in mij op kan komen. Het lijkt net of ik soms weer terug wil. Om nu eens te geloven dat het toch zo is. Niet om daarmee op een zondige weg te blijven, helemaal niet. Maar tegenover de ontdekking van die boze bron, en van alle tekorten, nu eens te mogen opwassen in de genade en kennis. En je voelt jezelf achteruit gaan bijvoorbeeld, om dan te horen in dat Avondmaal: Gij zijt in Hém volmaakt, die het Hoofd is. Het bloed van Jezus Christus, de genadige rechtvaardiging en vergeving van al je zonden, gelden jou! Als je daar nu altijd de zekerheid van had in jezelf, en als je daar nu vast en onbeweeglijk in zou staan, dan had je het Avondmaal niet nodig.

Maar nu loopt het niet zómaar over wat. Je hebt mensen die aan het Avondmaal komen met een gezicht alsof ze zeggen willen: Twifelen dat doe ik toch niet hoor, nee, wat dat betreft Maar ik ben wel een kind van God, dus ik doe het omdat de Heere dat zegt: "Doe het tot Mijn gedachtenis". Maar voor wat betreft de vergeving van al mijn zonden, en of dat ik wel bekeerd ben, nee dat

Ja, en toch vind ik dat jammer. Wij hebben juist nodig om nu die zekerheid te leren

CATECHISMUS ZONDAG 29

funderen niet op een stuk ervaring, maar op een stukje waarachtig geloof dat Hij het heeft gezegd dat het zo is. En daar bedoel ik echt niet een dode beschouwing mee, een dood 'iets zeggen', meer het echt beléven! Dat dat geloof door dat sacrament ook wordt versterkt aangaande jouw persoonlijk deelgenootschap aan Hem. Wat niet zómaar iets is wat je in het voorbij lopen even meepikt, even een papiertje of zo. Maar zo ontzettend groot, dat het eigenlijk zo groot is, we verraden onszelf dat we zo weinig blij zijn. Als je zo weinig blij bent verraad je daarmee jezelf. Dat je niet zo kunt leven uit je eigen zekerheden en eigen belevingen.

Maar nu, die Heere komt en zegt: "Dat geldt jou!" Wat doe je jezelf dan tekort, en wat doe je de Heere Jezus - met eerbied gesproken - tekort, om dán op je plek te blijven zitten. En dan te zeggen: "Ja maar, ik moet eerst wat meer geloof hebben. Ik moet eerst zus, ik moet eerst zo". Terwijl Hij daar ons toeroept: "Kom, alle dingen zijn nu gereed". Hij zegt: "Zo zeker als je dit nu met je lichamelijke mond eet en drinkt tot Zijn gedachtenis, zo zeker is het - zegt Jezus Christus - dat Mijn lijden voor jou geweest is. Mijn gehoorzaamheid - jouw gehoorzaamheid is. Dit stukje brood gaat toch bij jou naar binnen?" Dat wordt opgenomen in je stofwisseling. Met recht stóf-wisseling. "Maar zo ben jij", zegt Jezus Christus, "opgenomen in Mij, en Ik in u. Zoals de rank geen vrucht kan dragen als zij in de wijnstok niet blijft, zo ook gij niet als gij in Mij niet blijft".

In Mij blijven, wat is dat dan? Dat is toch niet een 'zeggen'. Dat is voortdurend 'benodigen' die Heere Jezus Christus als je biddeloos bent. Je kunt niet bidden. "Heere Jezus, vriendelijk bedankt dat U gebeden hebt, ik durf geen stuiver te rekenen voor mijn bidden. Alstublieft, geef me toch dat ik U mag aanroepen in Geest en in waarheid". Heb je allerlei akelige, nare gedachten, onreine gedachten die je misschien zelf nog wel opdelft uit die bron van wanbedrijven. Maar dan gaat hij naar die Heere Jezus: "Och Heere Jezus, ik ben zo'n ellendeling. Ik ben erger dan erg. Ik heb een wereld van ongerechtigheid in mijn hart zitten. Alstublieft, ontferm U toch over mij, geef mij toch goede gedachten. Geef mij toch gedachten aan U!" Dat wil Hij.

Dan staat Hij daar. Niet tegenover onverschillige mensen, die hun onverschilligheid niet serieus nemen omdat ze er gewoon zelf mee blijven hokken. Die hun zonden niet serieus nemen, omdat ze er zelf altijd mee blijven hokken, omdat ze niet anders willen. Dáár zegt de Heere tegen: "Wat neem je Mijn verbond in je mond?" Maar tegen verslagen harten zegt Hij: "Kom nu, en je ziel zal leven. Ik help je, Ik draag je". Dan ga je weer dapper zingen: "En wordt mijn vlees door 't kwade licht verrast, ai, laat het mij toch nimmer overheersen". Want hij is er van overtuigd, dat hij zonder de Heere Jezus Christus, rechtstreeks naar de eeuwige ondergang op weg is. En er is niemand die hem tegen kan houden. Zijn mooie plannen niet, zijn koeien met gouden horens niet, er komt allemaal niets van terecht.

Hij wel!

En Hij geeft het zo volkomen, alsof ik het zelf had gedaan, wat Hij gedaan heeft. Nu, het is toch nog langer geworden dan ik dacht. We gaan naar huis.

"Vrouw, hoe gaat het?"

"Goed dominee".

"Heb je geen zorgen of zo, zie je niet tegen de dood op? Want je beseft toch wel, het

CATECHISMUS ZONDAG 29

eindje is in zicht".

"Nee dominee".

"Vrouw, waarom niet?"

"Ik heb nooit zonden gedaan dominee."

"Och, durft u dat echt te zeggen. Als u uw hele leven nu eens nagaat? Gedachten, woorden, werken?"

"Ach dominee, u begrijpt het niet. Zó lig ik nu in mijn dierbare Borg en Zaligmaker verklaard. Als had ik zelf de gehoorzaamheid volbracht die Christus voor mij volbracht heeft".

AMEN